Poštnina plačana v gotovini

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka Din 1·50 • Polletna naročnina Din 15·—
Celoletna naročnina Din 30·— • Čekovni račun: „Straža v viharju", Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju" (A. Tepež) • Urejuje: M. Poštuvan
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 11. febr. 1937 — Leto III — Številka 17

Pravo, dobro in lepo je trojica, ki se ne da nikdar razločiti. Pravo je nujna podlaga in pogoj dobremu in lepemu; nič ne more biti dobro, nič lepo, ako ni pravo t. j. ako se ne strinja z zakoni resnice ... Te resnice so prevelike važnosti; iz njih se izvajajo temeljna vodila za človeško življenje.

(Dr. A. Mahnič, R. K., VI., 131, 132.)

K obletnici kronanja Pija XI.

dne 12. februarja

Papež ima **najvišjo učiteljsko oblast,** ki nas veže **tudi** v našem umu. Take avktoritete svet prej ni poznal.

Socialna oblast ali avktoriteta, ki vodi smotreno člane kake družbe v izbiranju pravih sredstev, da dosežejo skupni cilj, **je potrebna vsaki družbi,** bodisi naravni, kakor je država, bodisi kaki drugi, ki si jo lahko ljudje svobodno ustvarjajo. Cerkvi pa je dana povrh tega **še učiteljska oblast,** ki naj razsvetljuje in usmerja tudi našo versko in nravno miselnost.

Zoperno je modernemu, kaotično vzgojenemu človeku, podvreči svoj um cerkveni oblasti in vendar je prav to prava značajnost. Brez osrednje učiteljske oblasti bi zavladala duhovna in moralna anarhija po vsem svetu. Papež torej ne piše svojih okrožnic kot znanstvenik in profesor, ki ga svobodno lahko presojamo in kritiziramo; papež govori, bodisi **v slovesni obliki nezmotnih definicij** ali **v obliki rednega učiteljstva** n. pr. v okrožnicah, kot namestnik Kristusov, ki ima učiteljsko oblast od Boga.

Če gledaš v Cerkvi zgolj **naravno družabno** tvorbo čeprav verskega značaja, kakor je n. pr. organiziran islam ali protestantizem, se ne boš hotel in mogel ukloniti. Če gledaš v Cerkvi zgolj **umetno juridično** organizacijo s paragrafi, oblastmi itd., ji ne boš verjel, ko te bo hotela učiti. Če gledaš v Cerkvi **fašistično tvorbo** z diktatorjem na čelu, se ti bo gnusilo, da bi se kratkomalo podredil.

Če pa gledaš v Cerkvi skrivnostno telo Kristusovo, ki je duhovno občestvo svoje vrste, z nadnaravnim namenom, z nadnaravnimi sredstvi, če veš, da prav v tej Cerkvi dobiš, če se ji podrediš, stalno pomoč, stalne milosti, ki se razlivajo od glave — Kristusa po vseh udih — kristjanih, se boš pa vzradostil in boš razumel, da je za človeški um, za človeško inteligenco učiteljstvo, za čigar resnično učenje je porok Kristus sam, **največja milost,** ki jo nam je mogel dati Bog!

V naših razrvanih časih divjega razkroja vseh idealov velja bolj kot kdaj **naše najgloblje spoštovanje, naša zvestoba in vdanost papežu Piju XI., sedanjemu svetilniku in glasitelju božje resnice.**

Socialni katolicizem

Katoličan mora biti socialen ne samo zato, ker mu socialnost narekuje credo, ki ga izpoveduje, ampak tudi zato, ker so **zahteve krščanske morale** v veliki meri socialne. — Krščanska morala brez dvoma obvezuje posameznika. Toda ta posameznik ne živi kakor Robinzon na samotnem otoku; vsak posameznik je v družini, poklicu, državi, narodu, družbi navezan na druge in te vezi mu narekujejo vzajemne obveznosti. Te obveznosti temelje na naravnem pravu in vežejo vse ljudi, ne samo kristjane. Kristjan mora izpolnjevati te naravnopravne socialne dolžnosti kot človek, državljan, ud človeške družbe, prav posebno pa še kot **kristjan** zaradi **nadnaravnih nagibov,** ki mu jih daje krščanstvo. Pij XI. pravi v okrožnici »Quadragesimo anno« (89), da naj v družbi zavlada **socialna pravičnost,** ki naj ustvari nov pravni red, duša tega reda pa bodi **socialna ljubezen.**

*

Pravičnost da v raznih oblikah vsakemu to, kar mu gre, bodisi da je posameznik, bodisi družba. **Ljubezen** gre mnogo dalje. Ko je **treba bližnjemu nuditi** gmotno in duhovno pomoč, ljubezen ne gleda na osebo, na denar, na čas in podobno. Iz obeh izhaja zlato pravilo: ne stori drugemu tega, česar naj drugi tebi ne stori, ali pozitivno, ravnaj z bližnjim tako, kot želiš, da bližnji s teboj ravna. Na temelju pravice in ljubezni veže krščanska morala posameznika k skrbi za posameznika in družbo, družbo k skrbi za posameznika in različne družbe k vzajemni pomoči, ne pa k borbi na iztrebljenje.

*

Temu, kar spoznam kot svojo dolžnost, moram dati življenje, kri in meso in to v dobi, v kateri živim. Zato zahtevam pravične plače, pravične pogodbe, individualne ali kolektivne, pravično izglasovanje in izvedbo potrebnih socialnih zakonov, pobijanje korupcije, dostojno ravnanje z delavci, naj bodo cestni pometači ali višji nameščenci itd. **To katoliška morala zahteva, pove mi pa tudi, da so zakoni in pogodbe brez morale zelo trhle.** »Quid leges sine moribus«, so se spraševali že rimski pogani. Tembolj velja to za našo demoralizirano dobo, ko so pogodbe vredne le toliko kot krpe papirja. Katoliška morala nas ne navaja k izpolnjevanju socialnih dolžnosti zgolj z zunanjo silo, temveč s krepostjo in dolžnostjo, ona veže vsakega v vesti. Bogatin je **dolžan** pomagati drugim iz revščine, razveza zakona je kršitev svetosti zakonske vezi, zlorabljanje žena in otrok je greh, odtrgovanje zaslužka je vnebovpijoči greh itd.

*

Vsak član človeške družbe ima naravnopravno pravico do snažnega in zdravega stanovanja, do stalnega in poštenega dela, do potrebnega počitka; starši imajo pravico do vzgoje svojih otrok, na stara leta ima vsak pravico do zasluženega pokoja. Med delodajalci in delojemalci naj vlada neka znosnost, ki končno mora dovesti do sodelovanja v prid vseh in ne do razrednega boja. To so že naravne pravice in dolžnosti. Kot katoličan pa še prav posebej ne smem in ne morem prezreti trpljenja svojih bratov. Vem, da ima neumrjočo dušo, ki oživlja telo, telo pa ima zopet svoje potrebe. Nadalje vem, da je edino katoliška morala zmožna obvarovati družbo pred razkrojem po egoizmu. Kaj pa je vzajemnost brez vzajemnega duha, spoštovanje do bližnjega brez pravega vrednotenja njegovega bistva. Kako je možno resnično in stalno nesebično delo za bližnjega brez pomoči iz nadnaravnih virov? Vsakdanje izkušnje nam kažejo, da je materialistično mišljenje sebično, kakor je človek sam po svoji izkvarjeni naravi sebičen; dalje, da materializem ne pozna ne pravičnosti, ne ljubezni, ki sta mu prazna pojma. Že pisec »Hoje za Kristusom« pravi: »Narava je pohlepna, raje prejema kakor deli, in le svoje ljubi; milost pa je plemenita, ima svoje za skupno, noče nič posebnega zase, je z malim zadovoljna in ima za načelo, da je veliko bolje dajati kakor pa jemati« (III. pogl. 54) Ali: **»Veliko stori, kdor veliko ljubi. Veliko dela, kdor prav dela. Prav pa dela, kdor rajši drugim služi, kakor pa svoji volji«** (I, 15).

*

Katoliška morala ni potrebna samo za duhovni napredek, ampak tudi za poživitev materialnega napredka: brez nje služijo stroji in tovarne za nečloveško izkoriščanje, brez upoštevanja katoliške morale je porazdelitev dobrin strašno neenaka in krivična, proizvodnja zgolj na dobiček naravnana, mirno sodelovanje med različnimi sloji in razredi nemogoče, nasilje neizogibno!

Krščanski socializem molči ...

Dolgo že vemo, da krščanstvo in socializem ne gresta skupaj; to sta dva nazora, ki drug drugega izključujeta. Le v Sloveniji se hoče trmasto in kar molče vzdržati, kljub jasni besedi Cerkve in kljub jasni zgodovini vseh dosedanjih idejnih borb.

V novejšem času je o nemožnosti te zveze izpregovoril g. Valant Milan v posebni brošuri, ki jo je založila Zveza združenih delavcev, in v kateri je dokazoval, da se bodo morali tudi slovenski krščanski socialisti odločiti ali za krščanstvo, ako so kristjani, ali za socializem, ako so socialisti, ker ognja in vode ne bo več mogoče nositi v eni posodi pred naše delavce. Krščanski socialisti so tej brošuri v »Delavski Pravici posvetili več kot eno stran, kjer pa konec koncev niso povedali drugega kot to, da bodo šli »preko«. Dokazovali so in tudi dokazali, da je bil g. Valant M. l. 1933 ves drugačen kakor pa l. 1936, niso pa povedali, kdaj je imel bolj prav, ali takrat, ko je zagovarjal »krščanski socializem«, ali pa takrat, ko se je premislil, izpreobrnil ali odpadel ali se kakorkoli ločil od prejšnje smeri in trdil, da krščanskega socializma v praksi ni, da je v praksi ali samo krščanstvo, ali pa samo socializem. Treba bi bilo povedati, kateri Valant je imel bolj prav: ali »beli« ali »zeleni«, krščanski socialisti pa so na to vprašanje odgovorili z vprašanjem »Kje je laž in kje resnica?« in šli »preko«. (»Del. Pravica«, 22. okt. 1936.)

V tem sporu so Valantu tudi očitali, da je »zamolčal sedanjo mladinsko organizacijo, ki gre pravo pot«. Kmalu za tem pa je »sedanja mladinska organizacija« izdala brošuro »Cilji in pota krščanske delavske mladine« s krščasko-socialističnim grbom: križ in kladivo. »Straža v viharju« je v božični številki izdajatelje opozorila, da ta grb pomeni nezdružljivo zvezo: križ je znamenje krščanstva, srp in kladivo pa znamenje novodobnega poganstva, komunizma, križ in kladivo torej mešanica, za katero se morda skriva nekaj boječega krščanstva in nekaj vsiljivega in napadalnega ... Cilje in pota krščanske delavske mladine določa samo križ in je torej kladivo popolnoma odveč. Opomba je bila za kristjana, ki ne mara utoniti med socialisti, ali za socialista, ki se ne mara pokristjaniti, gotovo načelno važna.

Poglavja iz zgodovine nafte

Obljubljena dežela nafte

Sredi osemdesetih let preteklega stoletja je tudi v Petrogradu začelo prevladovati zanimanje za naftb. Ko je car vprašal, kaj vendar je v nafti, da toliko govore o njej, so mu dejali, da je to tekočina, ki smrdi — po zlatu. Car se je čudil, a zaradi besede »zlato«, ki mu je ostala v ušesih, je podeljeval svojim zvestim uradnikom po deset juter puščave v Bakuju. Obdarovanci so se čudili ponižane, vendar pa so šli pogledat, kakšni so ti od sveta in Boga zapuščeni kraji.

Tam so našli podjetnega Šveda **Nobela,** ki je gradil nekam čudne stolpe, prodajal nafto in — bogatel. Tudi oni so poskusili in spoznali, da dobro nese. Kakor hitro pa se je raznesel glas o novih vrelcih, so se nagnetli v Bakuju resni podjetniki, pa tudi tatovi, ubegli kaznjenci itd.

Država je večino ozemlja podržavila. Zemljišča je bogato prodajala in si še zagotovila 40 odstotkov od dohodkov. — Vrtalni stroji so vrtali in vrtali; novi vrelci so dajali velikanske **količine nafte. L. 1901 je Rusija dajala 55 % vse nafte na svetu.**

Razmere v mestu Baku.

Predvsem se je treba zavedati, da je Baku v Orientu.

Lahko pridobljeni denar je silil orientalske lastnike vrelcev, da so ga na orientalski način razsipali. Gradili so bajne palače: z zlatom obložena pročelja, napisi iz velikih zlatih črk, palače v obliki zmajev, sobe iz marmorja in kamene strehe — preskrbeti se z dobro vodo pa so menili, da je stranskega pomena.

V deželi, kjer je vladal zakon pesti in je bilo medsebojno tekmovanje silno ostro in brezobzirno, so se obdajali lastniki vrelcev z zasebnimi **četami domačinov,** ki jih je vodil **kočí.** Kočí se je ponudil lastniku za določen znesek. Kljub vsem grozovitostim, ki so jih počenjali, so bili neomajno zvesti lastniku tudi, če je zašel v stisko in jih ni mogel redno plačevati.

Načini pridobivanja nafte niso bili vedno pošteni. Preko puščave so bile napeljane cevi posameznih gospodarjev do rafinerij. Nič ni bilo lažjega kot ponoči zvezati tujo cev z lastno — in nafta je tekla po drugi cevi. To so preprečili lahko samo kočiji.

Na borzi so določevali ceno nafti. Povprečna cena prejšnjega meseca je bila prodajna cena za prihodnji mesec. Da bi ceno znižali, so kupci iz zapada med seboj na videz prodajali velike količine nafte po zelo nizki ceni. Povprečna cena je zato razumljivo padla. Da bi se lastniki proti temu branili, so poslali kočije na borzo, kjer so tako dolgo terorizirali kupce, da se je cena zopet dvignila. V Orientu je bilo tudi to mogoče.

Najhujše je bilo tekmovanje med orientalskimi lastniki, ki so imeli enaka sredstva. Kadar je država prodajala zemljišča, so bili vedno v sporih: vsak je hotel dobiti zemljišče, pa kar najmanj plačati. Neki magnat, ki je hotel kupiti neko zemljišče na dražbi, si je izmislil način, kako bi se enostavno iznebil tekmecev. Na poti do zemljišča je postavil svoje kočije, ki so polovili vse one, ki so hoteli na dražbo; na dražbi je bil sam in je za smešno nizko ceno dobil obširna zemljišča. Njegov primer je povzročil, da je neka **tajna družba** začela loviti posamezne bogataše in jih je zopet izpustila, če so izplačali odkupnino, ki ni bila nizka. Tudi avtorju tega ugrabljenja niso prizanesli. Proti tem celo kočiji niso mogli uspeti. Najbolj čudno je bilo to, da ta družba — predhodnica ameriških gangsterjev —, kakor se je pozneje zvedelo, ni bila najeta od kakega konkurenta, ampak je izvrševala svoje delo zato, da je z izkupičkom **krila stroške za propagando** neke kavkazijske revolucionarne stranke.

Čudovite množine nafte, ki so izhajale iz Bakuja, so privabljale vse, ki so imeli denar in so si ga hoteli še pomnožiti.

Prvi so poskušali srečo **Rotshildi.** Ker pa niso poznali orientalskih zvijač, so enkrat nasedli. Namenoma za to cementiran vrelec so kupili kot naravnega. Seveda je vsebina že drugi dan pošla. Toda to izgubo so že še prenesli. Kmalu so imeli v rokah večino Bibi-Eibata, pozneje pa so vse prepustili Deterdingu.

Za Rotshildi so poskušali srečo še razni **francoski** in **belgijski** denarniki, tudi **Standard Oil** ni izostala. Toda z pravo voljo je delal samo **Deterding.**

Kljub temu, da so imeli zapadnjaki težko stališče, ker se niso mogli vživeti v tamkajšnje razmere in kljub temu, da so jim domačini skoraj vse boljše vrelce zažgali, je bilo udeleženega v Bakuju pred revolucijo 171,424.300 rubljev **angleškega,** 67,787.000 zlatih rubljev **francoskega** in 42,000.000 rubljev **belgijskega** kapitala. Ta kapital je igral pozneje še veliko vlogo.

Toda v prostrani Rusiji je še mnogo ležišč nafte: ob Kaspiškem morju, v Maikopu, v Embi, v Čimionskem pogorju, v Uralu, na Sahalinu, ob Volgi, povsod je še nafte dovolj.

Revolucija je trenutno napravila nered v deželi nafto iskajočih vrtalnih strojev, toda oči onih, ki imajo v rokah premoč na polju nafte, so bile in so še uprte v te neprecenljive zaklade.

Za resnico

G. France Vodnik je v »Slovencu« z dne 6. febr. 1937 izjavil, da je »Straža v viharju« poročilo o njegovem predavanju tu in tam vsebinsko bistveno izkrivila.

Ker nam je bilo samo na tem, da z vso vestnostjo objavimo vso vsebino Vodnikovega referata, ki smo jo pred objavo ugotovili z primerjanjem dveh stenogramov, smo se izjavi g. Fr. Vodnika čudili; prosimo ga zato, da nam pošlje popravek v točkah, ki bi jih bila Straža izkrivila. Vsekakor so referat oni, ki so stenografirali pri predavanjih, tako slišali in tako razumeli, kakor je bil objavljen. Zato se bo Straža z vprašanjem o Mahniču še pečala, brez ozira na to, kdo ga je iznesel, da bomo končno dobili pravo sliko o Mahniču.

G. docent dr. Murko je predaval 30. januarja o slovenskih denarnih zavodih in pomenu organizacije kredita. Razen osnovnih pojmov organizacije kredita zasebnega in javnega in denarnega stanja naših denarnih zavodov je omenil tudi uredbo o likvidaciji kmečkih dolgov in povdaril, da ne bi smeli dopustiti, da bi zaradi nje morala likvidirati ena sama slovenska zadruga.

Katoliška akcija

III.

Po znani definiciji papeža Pija XI. je **Katoliška akcija soudeležništvo ali sodelovanje laikata pri hierarhičnem apostolatu Cerkve.**

Glede izrazov soudeležništvo in sodelovanje bodi takoj omenjeno, da jih uporablja papež brez razlikovanja, včasih celo hkratu oba; tako n. pr. v okrožnici Non abbiamo z dne 29. junija 1931. O izrazu apostolat v gornji definiciji ugotavlja Gennaro Anletheo v l'Osservatore Romano z dne 2. avgusta 1936, št. 179, str. 4, da spada med tiste nesrečne besede, katerim je usojeno, da ustvarjajo nesporazumljenja. Sam papež je moral v nagovoru na škofijske asistente mladinskih organizacij dne 22. julija 1936 pojasnjevati, kako je umeti izraz laični apostolat, oziroma bolje apostolat laikov. Pri razlaganju gornje definicije se zato oglejmo najprej ta apostolat.

Hierarhični apostolat pomeni isto kot uradni, oficielni apostolat; to je oficielno in pravno urejeno poslanstvo in delovanje Cerkve, ki ga po Kristusovi volji izvršuje cerkveno načelstvo, torej papež in škofje. Ta apostolat obstoji bistveno v oznanjevanju božje besede (kan. 1327 in 1328 v cerkv. zak.), v upravljanju zakramentov kot najvažnejših sredstev za posvečenje in zveličanje (kan. 731, § 1) in v vodstvu vernikov k večnemu zveličanju (kan. 196). Da se **cerkveni apostolat** v svojskem pomenu besede od cerkvene hierarhije ločiti ne da, je za nas katoličane samo po sebi umevna stvar. Apostolat ni v cerkvi obstajal pred hierarhijo, tudi ni bil dan hierarhiji, marveč je nastal hkratu s hierharhijo. Na dan velikega Kristusovega vnebohoda so dvanajsteri od Kristusa izbrani postali v pravem pomenu apostoli, missi. Od Kristusa so prejeli avtoritativno poslanstvo. Te stvari so za vsakogar, ki pozna bistvene črte cerkvene ustave, same po sebi razumljive, toda poudariti jih kljub temu moramo, ker se je pojavila usodno zmotna misel, da se s Katoliško akcijo uvaja **nov laični apostolat** poleg hierarhičnega apostolata. Taka zamisel Katoliške akcije bi nasprotovala božjepravni uredbi, ki je uredila cerkev kot hierarhično družbo, to se pravi z načelstvom; ki ga je Kristus določil; člani hierarhije ne prejmejo oblasti od vernikov, oni tudi niso zastopniki vernikov; verniki nimajo pravice, določati članov hierarhije, marveč hierarhija sama kooptira nove člane in jim deli vodstveno oblast s kanonično misijo; in sicer prejemajo škofje vodstveno oblast od papeža, papež sam pa prejme svojo oblast naravnost po božjem zakonu takoj, ko je zakonito izvoljen in je izvolitev sprejel (kan. 109).

Hierarhični apostolat je v cerkvi samo eden; Katoliška akcija pa je po papeževi definiciji **soudeležništvo laikata na tem edinem cerkvenem apostolatu.**

O tej papeževi definiciji, o kateri pravi Pij XI. sam, da je »dobro premišljena in pretehtana, ne brez božjega navdihnjenja«, moramo reči, da spada med tiste tekste, ki so sicer polni vsebine, a vendar ne tako lahki in jasni, da bi jih mnogi ne navajali v potrditev različnih mnenj o praktični izvedbi. Če namreč premišljujemo, kako naj bi se soudeležništvo ali sodelovanje laikata pri hierarhičnem apostolatu izvedlo tako, da bi odgovarjalo zamisli Katoliške akcije, se pojavi težava za težavo, pri katerih si s samo definicijo ne moremo dosti pomagati.

Qui bene distinguit, bene docet. Brezkončne in brezplodne debate so se sukale okrog Katoliške akcije, ker niso razlikovali raznih strani, oziroma vidikov na Katoliški akciji in njeni definiciji. Da se tej nevarnosti izognemo, razlikujmo štiri strani ali, če hočete, vidike na Katoliški akciji, namreč **ideološki, pravni, organizatorni in praktični** (metodični) vidik. **Ideološki vidik** nam bo povedal, kaj je Katoliška akcija zgolj po svojem bistvu, ko jo motrimo zgolj abstraktno. Pokazal nam bo, zakaj imajo katoličani pravico in dolžnost sodelovati pri hierarhičnem apostolatu in zakaj se ta pravica ter dolžnost prav v našem času tako močno naglašata. Videli bomo, da pri motrenju Katoliške akcije s tega, zgolj abstraktnega vidika ni bilo nobenega spora in dvoma, da pa so mnogi, ki so o Katoliški akciji razpravljali, na žalost ostali le pri tem vidiku in zato prepornih vprašanj, ki se, kakor rečeno, niso tikala ideološke strani Katoliške akcije, niso mogli rešiti.

Ostali trije vidiki motre Katoliško akcijo s konkretne strani. **Pravni vidik** nam pokaže, kakšno mesto gre Katoliški akciji v pravni organizaciji cerkve, konkretno povedano: ali je Katoliška akcija **zgolj »gibanje« ali je pravna ustanova, in če je ustanova,** kakšen je njen značaj, kakšno je njeno razmerje do verskih društev in katoliških prosvetnih ter dobrodelnih organizacij. **Organizatorni vidik** nam bo dal odgovor na vprašanje, kakšna bodi konkretna organizacija in organiziranje Katoliške akcije, koliko je pri tem občeveljavnih norm in v kakšnem obsegu je organiziranje prepuščeno krajevni cerkveni hierarhiji. **Praktični vidik** končno govori o metodah in sredstvih, ki naj se v organizaciji Katoliške akcije uporabljajo; obsežene so te metode in sredstva v dveh besedah, ki razodevata konkretno nalogo Katoliške akcije namreč **specializacija in koordinacija.**

Samo po sebi je umevno, da moramo pri preučevanju Katoliške akcije sicer **razlikovati med** naštetimi štirimi vidiki, da pa ne smemo pri konkretnem motrenju **nobenega izmed njih opustiti. Vsi štirje se med seboj dopolnjujejo in nam v celoti pokažejo objektiven pogled na Katoliško akcijo.**

Preden začnemo motriti Katoliško akcijo z nakazanih vidikov, naj omenim še to, da se je mnogo grešilo s tem, ker niso vsi pazili na razliko **med delovanjem, ki je v skladu z namenom Katoliške akcije** in med **delovanjem Katoliške akcije same.** Samo po sebi je umevno, da ne morem nikoli pravilno doumeti značaja in pomembnosti Katoliške akcije, če tega dvojega ne razlikujem. Tudi besede apostolat, ki se v zvezi s Katoliško akcijo neprestano uporablja, ne smem rabiti enkrat v enem, drugič v drugem pomenu, ako hočem priti glede Katoliške akcije do jasnosti.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Z novim letom je Zveza združenih delavcev izdala brošuro »Zakaj nismo krščanski socialisti?« v kateri France Pernišek dokazuje, »da je krščanski socializem s krščanskim imenom pokrit marksizem, čigar dedič bo boljševizem« (str. 42). Citati, vzeti iz »Delavske Pravice«, »Ognja« itd., s presenetljivo jasnostjo kažejo, kakšna zmeda pojmov, bodisi iz namere ali iz nejasnega spoznanja, je vladala v vrstah, ki so se družile okrog Jugoslovanske strokovne zveze. Vsekakor, če sodimo po teh citatih, v teh preteklih letih smernice in načela papežev, Cerkve in krščanske filozofije **niso bile najbolj odločilne za govorjenje in delovanje ljudi okrog Jugoslovanske strokovne zveze.** Tu je en sam izhod: **Jugoslovanska strokovna zveza naj jasno obsodi vse dvoumno pisanje in govorjenje prejšnje dobe,** naj opusti izraz »krščanski socialist«, naj si izprosi od cerkvene oblasti menlist«, naj **z vso jasnostjo in odločnostjo zariše med seboj in socializmom in komunizmom v teoriji in praksi, v društvenem delovanju kot pri volitvah jasno mejo** in konec bo večnih zmed. Sicer pa je treba priznati, da se od zadnjega leta J. S. Z. usmerja bolj kot prej proti marksizmu.

Kapitalizmu in komunizmu je gospodarstvo n a m e n in s m o t e r življenja. Odtod zlo, ki ga povzročata človeštvu. — Naš boj velja obema. Gospodarstvo je namreč le s r e d s t v o življenja. Zato oznanujmo krščansko, narodno, organsko pojmovanje življenja, družbe in gospodarstva.

Razvoj tekstilne industrije v Jugoslaviji

Kljub splošni gospodarski krizi imamo pri nas celo industrijsko panogo, tekstilno industrijo, ki jo kriza zaradi posebnih razmer ni zadela, toda delavci v njej so v enakem ali pa raje še v slabšem položaju kot v drugih panogah.

Pred vojno na našem sedanjem državnem ozemlju skoraj da tekstilne industrije ni bilo. Naše potrebe je kril uvoz iz Češke in Avstrije. Po svetovni vojni pa opažamo, da se hočejo industrijske dežele osamosvojiti od agrarnih držav ter pospešujejo napredek poljedelstva in dvigajo proizvodnjo surovin. Seveda so tudi agrarne države začele skrbeti za dvig lastne industrije, ki so jo ščitile z zaščitno carino. Tako vidimo, da je n. pr. v Italiji, če označimo stanje v l. 1928 s 100, padla proizvodnja v tekstilni industriji na 67 v l. 1932 in na 74 v l. 1934; na Danskem pa je, če označimo stanje v l. 1927 s 100, narasla proizvodnja v l. 1929 na 122, v l. 1932 na 137, v l. 1934 pa celo na 162.

Če pogledamo številke našega uvoza tekstilnih predmetov, opazimo takoj, da je višina celotnega uvoza ostala vsa leta približno ista (31.5 do 38.5 odst.), da pa od l. 1925 stalno pada uvoz izgotovljenega blaga in stalno narašča uvoz surovin. Če označimo zopet stanje v l. 1925 s 100, dobimo naslednjo tabelo:

Vrsta	surovine		predivo		tkanine in izgot. blago	
	1925	1934	1925	1934	1925	1934
bombaž . .	100	258	100	200	100	27
volna . . .	100	150	100	260	100	23
svila . . .	100	286	100	2104	100	83
konoplja, lan	100	20	100	103	100	11
juta	100	10.513	100	1200	100	3

Za uvoz izgotovljenega blaga iz bombaževine smo plačali l. 1925 1.539 milij. Din, leta 1934 pa 216 milij. Din, za volneno blago l. 1925 740 milij. Din, l. 1934 še 160 milij Din; za svileno blago l. 1925 149 milij., l. 1935 še 68 milij. Din; za tkanine iz konoplje in lanu smo plačali l. 1925 55.5 milij. Din, l. 1934 samo še 5.4 milij. Din; za blago iz jute pa l. 1925 130.6 milij. Din, a l. 1934 6,4 milij Din.

Čeprav se je uvoz tekstilnih predmetov stalno izboljševal za naše narodno gospodarstvo, ker se je odstotek surovin in prediva dvignil od 38% v l. 1925 na 87% v l. 1934, predstavlja vendar tako veliko izdano vsoto, da je nismo mogli kriti z vsem našim izvozom poljskih pridelkov in živinoreje. Za žito, moko, koruzo itd. smo dobili v l. 1925—1934 10.510 milj. Din, za živo živino, meso, mast in ribe smo dobili 10.169 milj. Din, za vse torej 20.671 milj. Din. V istem času pa smo izdali za tekstilne predmete 21.153 milj. Din.

	gotove izdelke,	surovine in polizdelke:
Za bombažne	8.184 milj. Din	5.552 milj. Din
Za volnene	3.794 „ „	1.508 „ „
Za svilene . .	1.217 „ „	533 „ „
Za konopljine, lanene in jutine	818 „ „	547 „ „
	13.013 milj. Din	8.140 milj. Din

Do l. 1925 smo bili izročeni na milost in nemilost tekstilni industriji drugih držav. Toda v industriji opažamo nagnenje, da se podjetja rada, kolikor le morejo, bližajo trgu, da zmanjšajo prevozne stroške in da se ognejo carinskim mejam, zato so tudi pri nas rasla tekstilna podjetja na veliko. Pri njih je udeleženega približno 80% tujega kapitala. Račun je namreč preprost. Če bi hotel zalagati naš trg n. pr. češki kapital, ki bi imel podjetja v ČSR, bi moral doma plačevati višje plače, imel bi večje prevozne stroške in plačevati bi moral visoko zaščitno carino. Sedaj pa se je prenesel kapital k nam, kjer ima na razpolago cenejšo delovno silo, manjše prevozne stroške in je z zaščitno carino zavarovan pred tujo konkurenco. Prodaja seveda po ceni, ki je normalna na svetovnem trgu, ki pa ji prišteje še zaščitno carino. Tako ima poleg navadnega dobička še dobiček od razlike plač, od razlike prevoznih stroškov in od vsote zaščitne carine — in še politično moč v mladi državi.

Pod tako ugodnimi pogoji je raslo število vreten in statev ter tovarn. V bombažni industriji smo imeli l. 1934 148.000 vreten (1925 l. 111.000) in čez 12.000 statev (6900) ter 75 tovarn. Za predelovanje volne smo imeli l. 1934 102 krtačnici za volno. Število vreten je l. 1934 znašalo 70.330 (1925 l. 50.000) in število statev 1321 (900). Industrija svile ima nad 30 tovarn, za tiskanje tkanin imamo 15 rolojev. Industrija konoplje lahko proizvaja že več kakor porabi domači trg, tkalnice za lan pa krijejo 90% potreb. Za predelavo jute imamo 6 tkalnic in eno predilnico. V l. 1935 je imela naša tekstilna industrija ca. 224.000 vreten in 13.000 statev. Na 838 prebivalcev pride torej eno vreteno, kar pomenja, da se bo tekstilna industrija lahko še razvijala.

Število podjetij in v njih zaposlenih delavcev.

Septembra 1935 je bilo Zvezi tekstilne industrije javljenih 341 podjetij, od tega na področju belgrajske delavske zbornice 63 (18.48%), zagrebške 89 (26.10%), ljubljanske 90 (26.39%), sarajevske 26 (7.26%), novosadske 67 (19.65%) in splitske 6 (1.76%), ob istem času pa kažejo podatki delavskega zavarovanja 540 tekstilnih podjetij s 49.218 delavci. Razmerje posameznih skupin delavcev je bilo 30. junija 1934 naslednje:

	Moški	%	Ženske	%	Skupaj	%
Uradniki . .	826	4 66	421	1.72	1.247	2 95
Kval. delav.	5.421	30.60	4.258	17.39	9.679	22 93
Nekval. del.	10.372	58.56	18.458	75.37	28.830	68.32
Vajenci . .	1.094	6.18	1.352	5.52	2 446	5.80
	17.713	100	24.489	100	42.202	100

Število tekstilnega delavstva narašča mnogo hitreje kot število drugega delavstva in je l. 1935 preseglo število v gozdni industriji zaposlenega delavstva ter predstavlja danes najštevilnejšo panogo industrijskih delavcev. Vendar zadnja leta opažamo, da je padlo do konca leta 1935 relativno število delavcev na področju ljubljanske (2.13%) in zagrebške delavske zbornice (2.17%), močno pa naraslo na področju belgrajske (2.41%) in novosadske (1.64%) delavske zbornice. Kljub temu pa imata ljubljansko in zagrebško okrožje večino tekstilnega delavstva (58.31%). Ženskih moči je bilo v septembru 1935 zaposlenih na področju delavskih zbornic: belgrajske 47.20%, zagrebške 53.99%, ljubljanske 64.76%, sarajevske 73%, novosadske 55.67% in splitske 70.37%, povprečno torej 56.70%. Žal nimamo podatkov, v koliki meri je v tekstilni industriji zaposlena mladina.

Kaj je novega na bratislavski univerzi

(Izvirno poročilo.)

Čeprav je bila bratislavska univerza ustanovljena že l. 1919, še doslej ni imela svojega poslopja, ampak je gostovala po raznih javnih in zasebnih zgradbah. Skupno poslopje je doslej imela samo pravna fakulteta. Medicinska fakulteta je še sedaj nameščena v več poslopjih, slušatelji morajo slediti predavanjem in delati v laboratorijih pogosto v prostorih, ki higijensko niso na višku; navadno so majhni, temni in zatohli. Filozofska fakulteta je bila nameščena v štirih poslopjih. Stolica za zemljepis je bila prenešena v Brno, dočim o stolicah za prirodne vede Slovaki še samo sanjajo.

Da bi bilo bratislavski univerzi vsaj kolikor toliko pomagano, je država adoptirala za predavanja poslopje, ki je bilo prvotno namenjeno za borzo. (Ker pa je v ČSR, kot znano, izredno veliko monopola, bi bila borza nepotrebna.) Zgradba je sijajna, moderna in velika ter ima lepo lego pri Donavi. Poslopje pa še ne ustreza popolnoma univerzitetnim potrebam, vendar pa je upanje, da bo poslopje kompletno dovršeno do 7. marca, ko bo imenovan za častnega doktorja bratislavske univerze g. predsednik dr. Edvard Beneš.

V novem poslopju so že predavanja. Nastanili sta se tu filozofska in pravna fakulteta, dočim medicinci skoraj nimajo upanja na boljše prostore.

V prejšnje prostore pravne fakultete se je vselila katoliška teološka fakulteta, ki je de iure eksistirala že od l. 1919, de facto pa je bila ustanovljena za šolsko l. 1936/37. Tako so Slovaki dočakali, da so se jim v tem letu izpolnila njihova pia desideria, da njihovim sinovom, ki se hočejo znanstveno posvetiti teologiji, ne bo treba od doma. V boju proti širjenju boljševiškega strupa in proti anarhizmu bo katoliška teološka fakulteta Slovakom v močno oporo.

Pridobivajte nam novih naročnikov!

Dr. Anton Mahnič

I. Kratek življenjepis.

Dr. A. Mahnič se je rodil sredi tistih kraških skal, kjer so se 300 let poprej rodili veliki škofje katoliške reformacije: Urban Tekstor, Anton Glušić in Janez Tavčar. Kraške skale so ga rodile in vzgojile, zato je bil večkrat trd in neizprosen kot kamen, vihrav kakor kraška burja, a prav tako dober kot so Kraševci.

V **mladosti** je delil usodo kmetskih otrok v igri, pri delu in opazovanju življenja na Šimonovini, ki mu je dala tudi enega poznejših psevdonimov. Ljudsko šolo je obiskoval v Št. Danijelu, v počitnicah pa je mnogo občeval s stricem Jakobom Jeričem, duhovnikom in profesorjem na goriški bogoslovnici, ki je večkrat bival pri svoji sestri. Ker je spoznal brihtnost mladega nečaka, je pregovoril starše, da so ga poslali v Gorico na gimnazijo. Tako je 13 letni Anton jeseni 1863 prestopil prag goriške gimnazije.

Že kmalu je Mahnič razodel **svojo voditeljsko osebnost.** Kot drugošolec je začel svojo časnikarsko kariero. Ustanovil je **literarni list »Vrt«.** Pisal, urejeval, izdajal in zalagal ga je sam. Bila je miniatura njegovega poznejšega dela pri RK. Za **slovstvo,** slovensko in drugo, se je zanimal in si že kot gimnazijec ustvaril načelno stališče do njega, kar predvsem izpričuje njegov **nastop proti zaupnici Stritarju.** Sam piše pozneje: »Na kritiko proti ‚Zvonu' v Zgodnji Danici so začeli dijaki ostentativno se oglašati sè zaupnicami na Stritarja. Tudi na goriški gimnazii se je nekaj takega pripravljalo. Pa Striterjanci so tu zadeli na opozicijo, kateri na čelu sem stal jaz, tedaj osmošolec« (RK III. 339).

Učil se je Mahnič dobro. Bil je drugače usmerjen talent kot njegov sošolec dr. Gregorčič, profesor bogoslovja in politik, s katerim je tekmoval v odliki. S sošolci ni mnogo občeval. Najraje je sam hodil s knjigo v roki na sprehod v goriško okolico; tudi v gostilno (takrat so namreč sedmo in osmošolci to smeli) je hodil sam, naročil polič vina in sedel k mizi s knjigo in papirjem. Več je občeval edino z Jordanom, poznejšim goriškim nadškofom in z domačim kaplanom Golobom. Izmed šolskih predmetov je imel najraje jezike, predvsem latinščino in pa zgodovino ter filozofijo.

Za časa svojih studij **ni stanoval v dij. semenišču,** na kar je bil še pozneje ponosen, češ da ni bil od nikogar odvisen. Nekoč piše: ... Vesjanom povemo, da dr. Mahnič ni kot deček ne kot dijak nikdar videl malega semenišča, niti kakega drugega zavoda, da se je torej v svetu »svobodno« razvijal (RK V. 231). Vkljub temu je ostal veren in je izvrševal več kot svoje verske dolžnosti. Znano je n. pr. da je dnevno hodil k sv. maši. Da se tudi njega ni oprijel val liberalizma, moramo pripisovati dobri vzgoji od doma in pa vplivu njegovega strica. Morda se je prav v tej dobi navzel neizprosnega nasprotovanja do liberalizma, ker je spoznal njegov kvarni vpliv na tovariše. Njegov sošolec, odvetnik dr. Stanič — liberalec — pravi o njem, da je bil »po značaju, vedenju in znanju vzor dijaka« (KO I. 12).

O Mahničevem duševnem razvoju v dobi gimnazijskih let ne vemo skoraj ničesar. Vemo le to, da je kot osmošolec imel **že določena estetska načela,** in da je do takratne **goriške politike zavzel svoje stališče,** ki je bilo odklonilno — torej je imel že močno ustaljene nazore. Ko so se zaprla za njim gimnazijska vrata, je imel že določno začrtano pot v življenje: da postane kot služabnik Gospodov glasnik in oznanjevalec vse katoliške resnice in da ji pripomore do veljave na vseh popriščih človeškega udejstvovanja. V tem je videl svojo življenjsko nalogo, v tem smisel svojega življenja.

Jeseni 1871 je vstopil v **bogoslovje.** Doba njegovih bogoslovnih študijev mu je bila doba razširjenja in poglobitve predvsem filozofskega znanja in doba utrditve značaja. Izmed šolskih predmetov sta mu bila najljubša filozofija in dogmatika. Njima in pa še molitvi je posvečal vso svojo skrb. Posvetil se je predvsem sebi in **pripravi za bodoče poklicno življenje,** a svoje voditeljske osebnosti ni mogel zatreti. Ustanovil je **pisateljsko društvo,** zbiral krog sebe tovariše in jih navduševal za pisanje. Sam zase pa je že takrat delal načrte za svoje bodoče javno udejstvovanje. **Čutil se je poklicanega za borca katoliške ideje, zato se je na boj tudi pripravljal.**

1874 je bil v **mašnika posvečen.** Po primiciji je še eno leto krepil svoje moči v zatišju bogoslovja. Ko je bil 1875 imenovan za **prefekta v goriškem dij. semenišču,** je kot 25-letni mož stopil v javnost z izoblikovanim značajem. Kakor marmor je bil trden, nekoliko robat sicer. Življenju se ni dal poljubno kovati. On sam — naš slovenski kladivar je koval življenje, življenje pa mu je njegove robatosti izbrusilo. **Končal je kot izbrušen demant, ki nam pošilja žarke iz preteklosti v sedanjost in jih bo še izžareval v bodočnost.** Toda to je bil končni efekt njegovega življenja, pot do njega pa je bila še dolga in trnjeva in navkreber je vodila, da so mu kolena večkrat klecala. Spremimo ga v grobih obrisih po njegovi življenjski poti.

Dolgo je ostal v **semenišču** — celih 20 let, najprej kot **prefekt,** zadnja štiri leta pa kot **ravnatelj.** Dolga je bila ta doba, saj obsega docela vso dobo njegovega delovanja na Slovenskem. Kar načuditi se ne moremo, kako nam je mogel postati to, kar nam je. Medtem je namreč napravil **doktorat iz teologije** na Dunaju, bil **profesor bogoslovja** v Gorici za sv. pismo NZ, pisal **vzgojna pisma** v latinskem jeziku za škofijsko uradno glasilo: Folium Periodicum, vodil **slovenski kulturni boj** s svojimi »Dvanajstimi večeri« in »Dodatki«, da so ga imenovali dodatkologa, 1884 je prevzel **uredništvo lista »FP«** in ga dobršen del pisal sam, 1888 je začel **izdajati RK,** ki je vsaj dve tretjini njegovo delo, 1889 je prevzel še za

Za rudarski institut

Na prireditvi Akademske akcije za izpopolnitev univerze dne 26. jan. je imel montanist Štular referat o rudarskem institutu. Ker je to vprašanje za nas zelo važno, prinašamo glavne misli iz referata.

Naš rudarski oddelek ima položaj edine rudarske visoke šole na Balkanu. Na njem študirajo pripadniki vseh južno-slovanskih narodnosti, tako Bolgari, kot Slovenci, Hrvati in Srbi. Pri tem svojem položaju pa bi zaslužil boljše in večje prostore kot jih ima sedaj.

Naš rudarski oddelek ima 5 institutov in 3 kabinete. Od teh so vsi razen instituta g. prof. Nikitina za mineralogijo, petrografijo in iskanje slojišč, nastanjeni v rudarskem paviljonu na Aškerčevi cesti. Paviljon je enonadstropna hiša, in v njej so omenjeni instituti in kabineti, strokovna institutska knjižnica in edina predavalnica, ki služi obenem za risalnico ter deloma učilnico za slušatelje III. in IV. letnika rudarskega oddelka. Paviljon je prenatrpan. Nujno bi bili potrebni večji in številnejši prostori za institutske laboritorije, za knjižnico, vsaj še eno predavalnico in risalnico.

Za našo univerzo je rudarski oddelek velikega pomena, ker predstavlja zavod, iz katerega je izšlo že veliko strokovnjakov v rudarski stroki. Zato moramo zahtevati od države, da mu omogoči na znanstvenem polju uspešno delovanje in ne smemo trpeti, da bi ga pustila životariti, kot je bilo to doslej. Še manj pa smemo dopustiti, da bi nam ga prenesla iz Ljubljane v Sarajevo ali pa v Belgrad. **Pomen pa ima rudarski oddelek naše tehniške fakultete tudi za vso Slovenijo.** Slovenci smo znani po vsej državi kot izborni rudarji. **Slovenski rudarski inženirji so povsod priznani strokovnjaki in prinesejo povsod, kamor pridejo, ogromno inicijativnost, ljubezen in veselje do dela.** Absolvente našega rudarskega oddelka dobite kljub temu, da jih je še malo in da je to še mlada rudarska šola, tudi v zapadni Evropi in celo v Afriki. Z ukinitvijo tega oddelka v Ljubljani pa bi se veliko teh talentov ne moglo uveljaviti.

Nekaj let že obstoja med bosanskimi študenti — akcija, da bi se prenesel rudarski oddelek v Sarajevo. Na to njihovo akcijo je najboljše odgovoril lani Akademski klub montanistov s spomenico, ki se je glasila:

Slovenski študentje rudarstva nikakor ne nasprotujemo akciji akademikov iz Bosne za ustanovitev rudarskega oddelka v Sarajevu. Nikoli pa ne bomo dovolili, da bi se ustanovil rudarski oddelek v Sarajevu na ta način, da bi ga prenesli tja iz Ljubljane.

Tako pravi AKM.

Mnenje vseh študentov je in mislim, da si bo to mnenje osvojila tudi vsa naša javnost, da naj da država najprej ljubljanskemu rudarskemu oddelku dostojno streho, — bodisi da prosvetno ministrstvo odkupi paviljon od socialnega ministrstva in ga razširi, bodisi da mu zgradi pri poslopju tehniške fakultete popolnoma nov obsežen trakt s prostori za vse potrebne laboratorije, institute, predavalnice itd. Rudarski oddelek pa je v tesni organski zvezi z ostalimi oddelki tehniške fakultete, tako kemičnim, gradbenim, elektrotehničnim in strojnim, ker morajo rudarji poznati veliko disciplin, ki so lastne tem oddelkom. Zaradi tega bi bilo premeščanje rudarskega oddelka iz Ljubljane v Sarajevo nesmiselno. Iz ekonomskih ozirov je edino primerno, da je rudarski oddelek v mestu, kjer že obstoja tehniška fakulteta.

Poleg tega, da nam mora država zgraditi novo poslopje za rudarski oddelek pa mora ustanoviti v Ljubljani tudi oddelek za fužinarstvo. Taki oddelki obstoje na visoki rudarskih šolah v Přibranu, Leobnu in drugod. Ustanovitev tega oddelka bi bil velik korak naprej pri gospodarski osamosvojitvi naše države. V naši državi imamo velike topilnice v Boru, Zenici, na Jesenicah in v Varešu. Poleg teh pa manjše v Kraljevu, okrog Belgrada, v Zagrebu in Celju. Veliki rudnik za cinkovo in svinčeno rudo — Trebča — nima svoje topilnice, dočim jo Mežica ima. Iz Trebče gre malo rude v cinkarno v Celje, ogromno večino rude pa odpeljejo iz države in jo pretope v inozemstvu, da nam potem uvažajo kovino. V Trebči in še marsikje drugje se bodo morale kmalu zgraditi topilnice, kjer bo našlo zaposlitve veliko delavcev pa tudi veliko inženerjev.

Število topilniških inženerjev v naši državi je majhno, a še ti so se lotili dela, ne da bi poznali razmere, ki vladajo v tem pogledu v naši državi. Šele v praksi so se morali poučiti o tem, česar jim ni dala šola. Da se temu odpomore, naj se v Ljubljani ustanovi fužinarski oddelek tehniške fakultete. Zato bi za začetek zadostovali tile štirje instituti:

Institut za železarstvo;
institut za metalurgijo;
institut za fužinarsko strojništvo in
institut za termodinamiko.

Nekoliko pa bi se moral v tej smeri izpopolniti študij na kemičnem (kvantitativna in kvalitativna analiza za fužinarje) in elektrotehničnem oddelku (elektrotehnika za fužinarje).

Država naj poskrbi za kredite, da bo v Ljubljani zgradila potrebna poslopja. Pri vseh univerzitetnih poslopjih v Belgradu je udeležen tudi slovenski denar. Zato upravičeno zahtevamo, da tudi v Ljubljani gradi univerzi potrebna poslopja kot v Belgradu. V tem oziru nam je država **po dolgih borbah** v 18 letih začela graditi poslopje — Univerzitetno knjižnica. Zato ni le naša pravica, ampak naša sveta dolžnost, da zahtevamo, da nam država dogradi v Ljubljani tehniko, da da čimprej našemu rudarskemu oddelku dostojen dom

Mučenci?

Proces v Moskvi proti nekdanjim začetnikom, kolovodjem, prvoboriteljem komunizma in boljševizma je bil brez dvomno juridično »čudo«. Toda prav tako čudno je bilo zadržanje obtožencev! Presenetljivo je, da so vsi v s e priznali, česar so jih dolžili režimovci in se takorekoč v prahu trkali na prsi, **morda pod strašnim pritiskom prejšnjega mučenja in obljub,** da bodo vsaj živi ostali, če sebe in še druge obdolžijo; nerazumljivo je da bi vsi svojo k r i v d o priznali kot zločin in zablodo. Kje so ostali v njih o r j a š k i heroji, ki bi bili šli za svoje ideje tudi prostovoljno v smrt? Žalostne heroje in mučence vzgaja komunizem! Vsekakor so krščanski mučenci pred rimskimi cesarji in prefekti kljub kleščam in razbeljenému železu drugače govorili in nastopali za svoje ideale kot pa so nastopali laži-junaki v Moskvi.

V Sverdlovskem — industrijalnem institutu — je profesorski zbor odločil, da ni mogoče pustiti k nadaljnemu študiju 70 odst. ruskih slušateljev prvega letnika zaradi preslabe podlage. Mogoče bodo sedaj mladi izobraženci prisilili profesorski zbor, da bo preklical ta sklep.

Obiščite mlekarno Gorenjskih mlekarskih zadrug v Naklem

kjer Vam postrežejo s toplim in mrzlim mlekom, s čajnim maslom „DETELJICA" in s siri vseh vrst!

Poslovalnice v Ljubljani, v Kranju, na Jesenicah, v Tržiču i. t. d.

Knjige

»Onima, koji dolaze«. Beležke, zapiski, spomini in pripovedovanja o prvi študentovski delovni četi in njenem delovanju l. 1936 v Hercegovini. Uredila in zbrala V. D. Kuprešanin in R. Marušič. Izdala »Narodna omladina« v Zagrebu 1936.

Knjiga prinaša slike in črtice iz življenja delovne čete t. zv. nacionalnih študentov med velikimi počitnicami l. 1936.

Svetovne razstave v Parizu l. 1937 se bo udeležila seveda tudi SSSR. Sovjeti so izrabili naklonjenost sedanjega francoskega režima in so dobili 6.500 kv. metrov najlepšega prostora. Zgradili bodo enega največjih razstavnih paviljonov, ki bo imel tudi kino in gledališče. Uradni organ sovjetske delegacije v Berlinu »Sowjet Wirtschaft und Ausenhandel« poroča o načrtih in piše: »Obiskovalec bo lahko spoznal tehnični in industrijski napredek sovjetske dežele, ki ga bodo kazale sijajne slike... Tam bo prikazana ureditev praznovanja, porast naroda, 7 urni delavnik, zaščita dela in ljudsko zdravje, socialno zavarovanje in zaščita matere in otroka...« Zopet umetna scenerija za naivne ljudi. Gideove knjige pa na razstavi gotovo ne bodo prodajali.

pet mesecev **uredništvo »Soče«!** In tako vse do leta 1895, ko se je poslovil od semenišča, 19. novembra 1896 je predsedoval ustanovnemu občnemu zboru **Leonove družbe,** ki ji je zapustil svoje delo. »Ko zapuščam Slovenijo, me posebno tolaži »Leonova družba«, saj ima ona namen, na znanstvenem polju delovati po istih načelih, katere sem jaz zagovarjal« je izjavil, ko je čez tri dni nato dobil cesarjevo **imenovanje za krškega škofa.** V Rimu potrjen je bil 7. februarja 1897 v Gorici v škofa posvečen.

Med Slovenci je svoje delo opravil. **Načelno je ločil duhove,** na 1. slov. kat. shodu je videl uspehe svojega dela. Nekaj pred njegovim odhodom porojeni Leonovi družbi je svoje delo prepustil. Mahnič teoretik pa se je podal sedaj med Hrvate na jug, na Krk, kjer je teoretika izpopolnil še praktik, načelo še delo. Toda o tem pozneje.

4. aprila 1919 so ga Italijani zahrbtno odvedli v internacijo. 1920 se težko **bolan vrne na Krk,** išče zdravja v Varaždinskih toplicah, 14. sept. 1920 obhaja na smrtni postelji 70-letnico, **14. decembra 1920** pa so zvonovi zagrebški zapeli zadnjo pesem **mrtvemu učitelju, velikemu delavcu in zvestemu pastirju dr. Antonu Mahniču.**

(Dalje prihodnjič.)

Naša Koroška

»Manjšinska« šola.

Glavno sredstvo, ki se ga poslužujejo Nemci na Koroškem, da bi kar najhitreje dosegli svoj raznarodovalni namen, je utrakvistična ali t. zv. »manjšinska« šola. Več kot dolge razlage o »delu« teh šol nam pokaže življenje, ki ga vidimo pri obisku take šole. Na pročelju blesti velik napis v tuji pisavi: Volksschule. Opoldanski odmor je minul in od vseh strani po vasi se pripode učenci in učenke. Vsevprek kriče in se menijo v mili slovenščini. Saj smo sredi Roža, v rojstnem kraju Andreja Einspielerja. A glej, tam v vratih šole se pojavi učitelj. In deca umolkne: pri priči jo mine vsa razposajenost in razigranost; gospod učitelj so namreč zelo hudi, če slišijo, da govori deca med seboj slovenski. Velike nedolžne oči gledajo prestrašeno učitelja, ko mrmrajo male ustnice nerazumljivi tuji pozdrav: »Guten Tag! Grüss Gott!« Grüss Gott — za božjo voljo, kaj pa je prav za prav to? Saj doma ne pozdravljajo tako; tam pozdravljajo povsem drugače in tudi gospod župnik pozdravljajo drugače: »Dober den!« pravijo ali pa »Srečno!« ali pa »Buh vas primi!«

In potem se nadaljuje pouk v šoli. Dolge koničaste črke riše in piše učitelj na tablo in nerazumljive besede govori ter kaže pri tem na mizo, na klop, na okno, na cvetoče drevo zunaj na vrtu in na gore. In miza je Tisch, okno je Fenster, gora je Berg. Mladi Korošec pa razmišlja in ne gre mu v glavo, **zakaj naj reče** mizi Tisch, ko mizo ne imenuje doma tako ne oče, ne mamica, ne dedek in ne stara mati.

A mali Korošec je prebrisane glave. Nauči se polagoma, saj traja ta mučna dresura dolgih osem let, kaj pomenijo učiteljeve besede. Učitelj ga večkrat pohvali, ko zna tako lepo deklamirati: »Ich bin ein deutscher Knabe!« Z zanimanjem posluša doraščajoči slovenski otrok, ko mu učitelj govori o velikem nemškem narodu, ki bo zavladal vsem drugim narodom, ki bo zavladal svetu, ko mu govori o velikih mestih tam na severu, kjer se šopiri tuja slava, ko mu govori o junakih in slavnih vladarjih, ki so bili sami Nemci. Pa pride mladi Korošec domov iz šole in pove mamici, da ne bo več govoril slovensko, češ da je slovenski jezik jezik hlapcev, da on noče biti Slovenec, temveč da hoče postati velik gospod, kakor so gospod učitelj, ki govore samo nemški. Mamica se razjoka doma... Težko je sinu, ko vidi mamičine solze. Zakaj vendar mamica joka?...

Težko si je predstavljati hujši pritisk, kakor je taka šola. Ali ni tu osredotočen ves pritisk 70 milijonskega naroda na ubog, zbegan, sam v sebi sprti rod 100.000 duš, na Črtomirovo četo, potisnjeno pod stene Karavank.

In moralni pritisk? Zgubljeni plebiscit je bil strahovit udarec. Bili so prišli bratje z juga, iz Ljubljane in so govorili: »Vse naše!« Govorili so lepe, bahaške besede. A ko so bili prešteti glasovi, so zopet šli. Vzeli so s seboj še vso domačo inteligenco, češ: »Takoj spet pridemo.« Prišli so prepozno, odšli so prezgodaj. — A ljudstvo gori ob jezeru je ostalo samo, navezano samo nase in na Boga. Mogočniki v deželi so dobro vedeli, da je ljudstvo samo, da je zapuščeno. In pritisnili so ga še bolj. Zasmehovali so ga: »Hej, kje pa so Tvoji bratje? Kje je Ljubljana? Kje je bogata, zlata Jugoslavija?«

Ljudstvo na Koroškem trpi, a ne zaradi svoje sramote, kajti niso Korošci izgubili plebiscita. Izgubili smo ga vsi, izgubil ga je ves naš narod. V tem trpljenju je naš narod na Koroškem velik; v tem trpljenju si ustvarja nove mučenike in čaka, čaka...

(Dalje prihodnjič.)

Obiščite našo Zadružno klet, Kongresni trg 2 • Dobra in cenena hrana • Pristna vina vseh vrst • Točna postrežba